

TEXTOS LITERARIOS PARA COMENTAR

Nome e apelidos

Data

1.- Este texto de María Xosé Queizán pertence ao libro *A orella no buraco* (1965). Relacione o fragmento, brevemente, co movemento literario da Nova Narrativa. Indique o tema principal e xustifíqueo a partir de exemplos tirados do texto. Analice, brevemente, a estrutura do fragmento e o tratamento que nel se dá do espazo. Extensión aproximada: 200 palabras.

Pola mañán as grandes vilas do Norde durmen aínda cando os seus moradores espertan, e siguen rezagadas no leito do inverno, cubertas ca fumaxada matinal. (...)

Nista vila dáse moi acusadamente o contraste do vello e do novo, do fremoso e do feo, do probe e do rico. Así, a carón dunha gran mole neoclásica, tan frecuentes na vila, unha miserable casoupa, apuntalada con grandes paus, estáse derrubando. E hai cafés luxosos, non contaminados, illados na promiscuidade da cidá, onde sempre fai frío a pesares da calefacción, frío orixinado nos ocos que separa á xente entre sí, no cheiro perfumado e xeado, nas voces refinadas e apenas perceptíbeles, nos ollos frigoríficos de ollada elegante. Istes son os cafés dos ricos. Dempóis hai os outros, mesturados, bruidosos, humanos. “Os outros” non son somentes os cafés dos probes sinón tamén dos que se sinten solidarios coiles, por cuia razón son chamados snobistas.

Pro onde o contraste resulta máis notorio é no aspeito humano. Polo feito de ter o país un nivel de vida elevado, os probes, os mendigos, os vagabundos desfarrapados, producen asombro e fan voltar a testa aos transeuntes. (...) Non é pois estrano que nas frías mañáns do inverno, moi cedo, un madrugador vislumbre entre a fumaxada, bultos mouros nos respiradeiros dos metros, nos recovecos das prazas, e nos bancos; bultos que a medida que o madrugador se vai achegando, ou que a fumaxada vai abrindo, fanse corpos atarecidos, suxos, fedorentos e mal cubertos con farrapos.

María Xosé Queizán, *A orella no buraco* (1965)

2.- Este texto de Álvaro Cunqueiro pertence ao libro *Escola de menciñeiros e fábula de varia xente* (1960). Relacione o relato, sucintamente, coa restante obra do autor e co movemento de recuperación da narrativa galega de Posguerra. Indique o tema principal e xustifíqueo a partir de exemplos tirados do texto. Analice, brevemente, a estrutura do relato e a presenza nel de elementos fantásticos. Extensión aproximada: 200 palabras.

O gatipetro

O gatipetro é un gato branco que ten na cachola un corno mouro; o gatipetro ven pólas noites ás casas, e párase nas habitacións nas que hai nenos durmindo. Entón o gatipetro ponse a verquer auga pólo seu corniño, i o neno, en sonos, escoitando o pingar da fontaña aquela, soña que mexa, e de verdade mexa na cama.

Pra espantar o gatipetro abonda con botar unhas areas de sal á porta do cuarto i ó pé da fiestra. O gatipetro anda apoiándose, ademáis de nas catro patas, na lingua, e probando coísta o sabor do sal, o gatipetro dá a volta e prosegue a súa nouturnia viaxe, deixando ós nenos da casa en paz.

Álvaro Cunqueiro, *Escola de menciñeiros e fábula de varia xente* (1960)

3.- Lea este fragmento do Capítulo III d' *A Esmorga*, novela que posúe dúas versións cinematográficas, do renovador da prosa na posguerra Eduardo Blanco Amor. Elabore un comentario literario do texto en que se analice o contexto histórico e o contido vinculándoo á forma (xénero discursivo, perspectiva narrativa, figuras literarias, espazo, tempo...) e servíndose das características presentes no texto a través de citas deste. Extensión aproximada: 200 palabras.

—Non, señor, non. Non teño máis nen menos vountade de falar da que tiña onte... O que pasa é que agora cúmpreme remoer ben as cousas antes de as decir. Estiven remoéndoas a noite inteira, que leve o diaño o que dormín, pro as condanadas ensaríllanse todas, en rolda polos miólos i a cabalo unhas das outras, que xa nen sei as que foron antes e as que foron dempois, que hastra me somella que tantas cousas non poideron tere pasado nunha noite, coma cando un soña, que somellan non teren fin e pasan nun instante... Porque eu dígolle que o que pasou nesa noite é coma si pasase nunha chea de noites apegadas unhas ás outras, sen día no meio, ou eisi coma xa dixen denantes... De tal modo que non sei como escomenzare.

—Está ben, si señor... Pois os feitos é que estábamos aparvados de cansacio e de bebida e non sabíamos pra onde coller, pois as cousas fóranse pondo de mal en peor, e púñanos medo írmonos a meter onde houbese xente conecida, i a nós coneciánnos en todos os sitios onde quixeramos iré...

Blanco Amor, E. (1959). *A esmorga*. Ed. Citania

4.- Contextualice o texto de X. L. Méndez Ferrín na época e movemento literario correspondente e identifique e explique dúas características representativas da súa narrativa, recorrendo sempre a exemplos tirados do propio texto. Sinale e explique brevemente outras dúas obras representativas de autores diferentes deste mesmo período. Extensión aproximada: 250 palabras.

“Iste foi unha merda de día. Naturalmente púxenme vermello ao topar a Eusebia Cons na Ferradura. Ela olloume fixamente, cunha ollada de uranio. Debeulle contar o de onte a tódolos sancristáns e mais tódalas vellas da cidade. Entrei nunha eirexa pra me cerciorar. Botáronme as beatas con ollos de uranio. Hai unha clas de mulleres que teñen ollos de uranio. Cómo será o uranio? Un día distes preguntareillo ao meu pai que foi chauffer do Rector. Xa está. Xa vexo claro. Todo é unha manobra do meu pai. Pra me reventar. Fun dereito á miña habitación. E non había medo ningún. Pero deseguida principiei a ver a metade das cousas e comezou a doerme a testa. Sabía que algunha cousa ocorrira na habitación porque fedía a chinches. Dende logo non era a causa dos chinches. Sería unha interpretación moi doada. Alí cheiraba ao meu pai. O meu pai estivera na habitación e fumara os meus pitos e andivera metendo o fuciño nos caixóns e probablemente descubrira aquelas roupas íntimas de muller, brancas e puras, que eu merquei un día. Acendéronseme as cores de vergoña profunda. Meu pai descubrírame o segredo. Meu pai sabía xa, ou supuña, que eu acostumaba a beixar, en soedade, aquelas prendas. Sobre todo cando levaba chovendo máis dunha somana. Ou cando viña de me amputar un dedo. Metín a testa embaixo do cabezal e sudei vermello, vermello.”

X. L. Méndez Ferrín. “Diario”. *O crepúsculo e as formigas* (1961).

5.- Contextualice o texto de Neira Vilas na época literaria correspondente e identifique e explique dúas características da súa narrativa apoiándose no propio fragmento. Indique outros dous narradores destacados deste período, así como unha obra de cada un deles e os motivos da súa relevancia. Extensión aproximada 250 palabras.

Tódolos días a mesma andaina. Unha legua ben chea de camiño. E unha botella de leite morno, acabado de muxir. Tódalas mañás a mesma peregrinaxe. (...)

Tivera que deixa-la escola para atender ese trafego. Dáballe súa nai un codelo cada mañá, e sen outro amparo botaba pés ó camiño. Todo para levarlle aquel gurrucho de leite mal pagado a don Pedro, o feirante.

A lapra do sol atafegaba ó pequeno Alfredo. Caíalle a suor polas fazulas. Non podía máis. Sentouse na beira do camiño, ó pé dun carballizo. As follas estaban quedas; coma se non existise o aire. Todo semellaba morto. Alfredo deuse a cavilar. Pensou na “Vermella” mal mantida, e no pouco que pagaba o miserento don Pedro. Pensou na escola deixada, e no caldo augacento, mantenza pobre de tódolos días. E pouco a pouco foi achegando contra de si a botella de vidro escuro. Mirou derredor, coma se ventase algo, e comenzou a beber. O corazón latexáballe á presa. Cando rematou, colleu a botella polo bico e guindouna. Esfachicouse ó bater nos croios que había preto. Os seus anacos relucían agora coma espellos, debaixo do sol.

X. Neira Vilas. “Vidro e sol”. *Xente no rodicio* (1965).

6.- Elabora un comentario deste relato de Ánxel Fole pertencente ao libro *Á lus do candil* (1952). Fai un resumo do contido e destaca cada unha das características propias do conxunto da obra do autor presente no texto con exemplos sacados do mesmo. Extensión aproximada 200 palabras.

Os lobos

Moitas veces ouvín decir que os lobos non atacan ás persoas. E isto non é certo. O segredario de Caldas foi comido por iles cando voltaba da feira de Viana. Algús dixeron que o mataran por arroubalo, e que despois o comeran os lobos; mais a douscentos metros de ondia o comeran foi atopado un lobo morto coa gorxa afuraidada por unha bala.

Aquiles días viran os pastores unha manada de dez cunha loba con tres lobecos. Era tempo de neve, e baixaran da serra da Moá. Ó parecer, despois de esgotados os cartuchos, quixo subirse a un albre, mais non puido. Alí estaba ó seu carón, o revólver con seis cartuchos baleiros no lombo. Era un bon revólver americano. Ó sentirse feridos algús lobos, todos se botaron enriba dil. Si tivera un bon foco elétrico cecais se salvara. Ós lobos se non se lles fire de morte é peor. Eu matei un con dous tiros de postas. Foi morrer tres cantos máis aló de ondia o asegundara. Atináralle na testa e no fuciño, e iba deixando un regueiro de sangue. Arrincaba cos dentes os cañotos das xestas. Cecais non se me arrepuxo porque era de día.

De noite médralles o corazón e son moi valentes. Non vos riades. Tamén lles pasa iso ós lubicás. O señor cura de Peites tiña un. De noite íbase ó monte e chamaba ós lobos. Viñan con il. Din que abría os tarabelos das cuadras coma unha persoa. Unha noite velouno o señor cura. Era un gran cazador. Tiña un rifle de dez tiros que lle trouguera un sobriño de California. Meteulle dous tiros seguidos no entrecello ó galgar un pasadelo. O crego estaba na xanela da reitoral cun foco, i o lubicán voltaba do monte, polas tres da mañá, acompañado dos lobos. Abrírono i esfolárono axiña, e viron que tiña o corazón finchado...

¿Sabedes cando se estreven os lobos cos homes? Cando teñen moita fame, ou cando se decatan de que lles teñen medo. Por iso cáseque nunca atacan a tres ou máis xuntos. Cando se atopan un home soio pola serra, pónense a traballalo. Teñen moito *distinto*... Xa veredes coma o traballan. De

primeiro, acompañano; despois, pónenselle diante; máis tarde, chéganlle a zorrega-las pernas cos rabos... Así, pouquiño a pouquiño. Vén un intre en que o home xa non pode máis. O medo alporízalle os cabelos. Parécelle que lle cravaran allambres na testa. Váiselle a voz, perde o sentido. Xa está perdido. Bótanse os lobos enriba dil i esnaquízano. Cada vinte anos ou menos, dáse por istas terras un caso dises. Desaparece un home. Crese que o mataron ou que fuxiu prás Américas. Ó cabo de dous ou tres anos ninguén fala dil. Un cazador atopa nunha xesteira unha calivera. ¿De que sería? Así lle aconteceu ó *Pastrán* de Vesuña fai moitos anos. Mais si o home non perde o coraxe non se atreven coíl.

Todos coñecedes coma min ó Emilio, o castrador de Rugando. Atendede ben e xa sabereis que é certo todo canto levo dito encol dos lobos. E vostedes tamén, señoritos...

Non habería rapaz coma il se non fora tan xogantín. Xogaba hastra a camisa. Unha vez, na cantina da Cruz, xogou a besta con tódolos arreos, e perdeuna. Tivo que andar a pé castrando ranchos dende Leixazós a Pacios, ou de Bustelo a Vilañán. Era home moi botado para diante, i o primeiro nas liortas.

Se non me trabuco, fora pola Santa Lucía cando lle aconteceu o que vos vou contar. Por ise tempo todos sabedes que non traballan os capadores. O bon do home adicábase á farra. Faguía pouco que se casara cunha moza de casa forte. Xa estaba en tratos cun xateiro da Hermida pra mercar un cabalo.

Querían moito en tódolos sitios onde capaba ranchos, e convidábano sempre á mata. Aquil día xantara en Arnado. Xa se sabe coma son ises xantares da mata. Empezan ás doce, poño por caso, e rematan ás cinco. O fígado asado con aceite e pimento, os roxós i o raxo. Viño, nunca falta. Tempo de fartura. Xantara aquil día en cas do *Rulo*. Enchéranse de néboa os cavorcos. Non se vía un burro a tres pasos, dispensando...

O *Rulo* díxolle que pasara a noite na súa casa.

-Andan os lobos –adevertiulle- moi bastos. Con ista néboa tan mesta pódeste esfragar. Non che pase coma o Bieito da Corga cando iba pra Ferramolín, que se derrubou polo canto do Mazo e foi dar ó río. Alí quedou difunto cos cuadrís partidos por testalán, pois teimou coma ti por saír de Vilarbacú unha noite coma a de hoxe.

Mais o capador faguía pouco que se casara, coma vos dixen, e non houbo xeito de faguelo quedar. Nin tan siquera quixo levar algús fachucos de palla pra o camiño. E alá se foi o Rugando tan soio cunha cachaba de freixo i a súa navalla no peto pra se defendere. Gracias a Dios que coñecía ben o camiño. Xa levo dito que era home valente. Il mesmo mo contou en Santa Cubicia de Quiroga, na tasca do Avelino.

Polas primeiras horas todo foi ben. Non viu amosas de lobos por ningures. Parouse a acender un pitelo inantes de chegar á lindeira da devesa de Bonxa. Mais de alí a un pouquichiño ouviu patuxar nun trollo. Xa sabedes que é un terreo fondal ondia se encora a iauga. Unha miaxiña dispois ouviu un longo aulido. I outro lle respondeu da outra banda da valgada. Tamén sentiu unhas carreiriñas polos dous lados do camiño. Os lobos seguían chamándose os us ós outros. Por sorte pra il, había moitos seixos no camiño. Encheu tódolos petos de croios. Non me dixu que empezara a ter medo, mais eu coído que si...

Dous lobos grandismos fórono acompañando. Iban sempre de par dil, ás dúas maos. Cáseque parecían dous cas que foran con seu amo. Se il se paraba, tamén iles se paraban. Algunhas veces púñanselle diante. Entón, o capador guindáballes un coio. E batíalles. Os lobos desapartábanse. No máis fondal dunha congostra tivo que pasar un pontigo. Había esgotado as pedras que trouguera nos petos. Xa lle quedaban poucos fósforos. Do outro lado do pontigo viu unhas luces coma de vagalumes. Acendeu un fósforo. Non había pedras no camiño. Tivo que coller bulleiro coas maus e tirarllo ós lobos, ó mesmo tempo que berraba moi forte. Ergueuse un e deixouno pasar. Cecais foran seis. A todos lles relocían os ollos. Un díles botoulle os dentes á cachaba i arrincoulla da mao. Íbanse metendo nil cada vez máis. Hastra lle fustrigaban as pernas cos rabos. Acendeu, un tras outro, os tres fósforos que lle quedaban. Gracias a isto puido coller un coio. Atinoulle a un lobo no peito. Regañaban todos os dentes coma cando se van a botar sobor das ovellas. Xa sentía que se lle esmorecían os pulsos, que se iba quedando sen forcia. Os lobos seguían a chamarse os ós outros.

Tremaba coma un vimbio. Xa non os podía escorrentar nin siquera berrar. Íballe a estoupar o corazón. Unhas cantas lancañadas máis e xa estaría na casa. ¿Podería dalas? De sutaque, viu tremelar unhas luces na tébrega; ladraban us cas ó lonxe. Meteu os dedos na boca i asubiou. Chamábano de lonxe. Estourou un tiro de escopeta.

-Anda *Rabelo*, anda *Sultán* ouviu que decían.

Diante il había tres fachucos de palla ardendo. Seus tres cuñados dábanlle fortes apertas.

-Andábámoste buscando –dixo un. Chegaron o *Sultán* i o *Rabelo* brincando ó seu redor e dando ouveos de ledicia.

Entraron na casa. As mulleres estaban na cociña. Na gran lareira había un bon lume.

-Traguédeme auga –dixo o capador.

E caíu estalicado no chan.

Todos se alporizaron. Houbo moitos berros e prantos. Máis de dúas horas estivo sen sentido.

Levárono ó leito. A forcia de fretas volveulle o acordo.

-Se non salírades a buscarme tan soio se me atoparían os ósos. Xa non podía resistir máis –dixo o bon do home.

Pra que vexades como traballan os lobos á xente.

Ánxel Fole, *Á lus do candil* (1952)